Suomen Tilintarkastajat ry on tilintarkastajia edustava edunvalvontajärjestö. Jäsenemme ovat tilintarkastuslain mukaisesti hyväksyttyjä HT-, KHT- ja JHT-tilintarkastajia sekä tilintarkastusalan ja taloushallinnon asiantuntijoita. Tavoitteenamme on auttaa tilintarkastajien ammattikuntaa menestymään sekä tuomaan lisäarvoa elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle. Taloudellista raportointia ja alan käytäntöjä edistämällä olemme mukana rakentamassa perustaa suomalaisen yhteiskunnan kilpailukyvylle ja hyvinvoinnille. Yhdistykseen kuuluu yli 90 % tilintarkastuslaissa määritellyistä tilintarkastajista.

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupparekisterilain muuttamisesta (HE 193/2024)

Kaupparekisteritietojen oikeellisuuteen ja ajantasaisuuteen kiinnitettävä entistä enemmän huomiota

Suomen Tilintarkastajat ry (ST) kiittää mahdollisuudesta kommentoida hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi kaupparekisterilain muuttamisesta (HE 193/2024)).

Esityksen keskeisenä tavoitteena on mahdollistaa sellaisten yritysten ja yhteisöjen palauttaminen kaupparekisteriin, jotka on poistettu kaupparekisteristä tilinpäätöksen tai edunsaajatietojen rekisteröimisen laiminlyönnin seurauksena. Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan muutosta kaupparekisterilain voimaantulosäännökseen siten, että rekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistamista koskevaa säännöstä alettaisiin soveltaa vuoden 2026 sijaan vasta vuonna 2027. Koska tilintarkastajaa koskevien rekisteritietojen ajantasaisuus ja oikeellisuus on lähtökohtaisesti tilintarkastuksen kohteena olevan yhteisön vastuulla, on rekisteritietojen tarkistamisen lykkäyksellä vaikutusta myös tilintarkastusta koskeviin tietoihin.

Kaupparekisteriin palauttamista koskevat sääntelyehdotukset

ST kannattaa ehdotusta kaupparekisterilain muutokseksi, jolla mahdollistetaan sellaisten yritysten ja yhteisöjen palauttaminen kaupparekisteriin, jotka on poistettu kaupparekisteristä tilinpäätöksen tai edunsaajatietojen rekisteröimisen laiminlyönnin seurauksena.

ST pitää perusteltuna myös hallituksen esityksessä valittua linjausta siitä, että sääntely mahdollistaa yhden rekisteriin palauttamisen viiden vuoden ajanjaksolla, jolloin kaupparekisterin ajantasaisuuden varmistamiseksi ja laiminlyöntien jatkamisen estämiseksi toistuvien hakemusten tekeminen ei olisi mahdollista.

Hallituksen esityksen mukaan hakemus rekisteriin palauttamisesta tulee tehdä yhden vuoden kuluttua selvitystilaan määräämisestä tai rekisteristä poistamisesta. Yhden vuoden määräaikaa hakemukselle voitaneen käytännössä pitää varsin pitkänä, kun huomioidaan HE:ssa esitetyt (s. 20) tavoitteet siitä, että ”esityksen tavoitteena on, että ilmoitusvelvollinen voisi jatkaa toimintaansa mahdollisimman normaalisti ja vastaavasti kuin ennen selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi määräämistä. Esityksellä ei oteta kuitenkaan kantaa ilmoitusvelvolliselle lainsäädännöstä mahdollisesti johtuviin muihin seuraamuksiin, kuten veroseuraamuksiin, mutta selvitystilan lopettamista tai rekisteriin palauttamista koskevaa päätöstä tulisi tulkita ilmoitusvelvollisen kannalta siten, ettei toimintaa ole ollut tarkoitus lopettaa, vaikka selvitystilaan määrääminen tai rekisteristä poistaminen olisi toiminnan tosiasiallisesti

Suomen Tilintarkastajat ry
(Finnish Association of Authorised Public Accountants)
Reg. No. 0221727-0

Fredrikinkatu 61 A
FI-00100 Helsinki
Finland

tilintarkastajat.fi
toimisto@tilintarkastajat.fi
+358 9 7552 2010

väliaikaisesti keskeyttänyt. Lainsäädäntöä tulisi myös tulkita sen mahdollistamin keinoin siten, että välilliset seuraamukset ilmoitusvelvolliselle jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.”

On oletettavaa, että ne yritykset, joilla on intressi rekisteröityä uudelleen kaupparekisteriin, tekevät tai pyrkivät tekemään rekisteröinnin huomattavasti nopeammin kuin vuoden määräajassa. Rekisteristä poistaminen voi aiheuttaa myös yhteisön ulkopuolisille tahoille kuten esimerkiksi yhteisön tilintarkastajalle epävarmuutta tilintarkastustoimeksiannon jatkumisesta tilanteessa, jossa yhteisö on poistettu kaupparekisteristä. ST ei kuitenkaan vastusta ehdotettua yhden vuoden määräaikaa.

Kaupparekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistamista koskevan voimaantulosäännöksen soveltamisen lykkääminen

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisäksi muutosta kaupparekisterilain voimaantulosäännökseen siten, että rekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistamista koskevaa säännöstä alettaisiin soveltaa vuoden 2026 sijaan vasta vuonna 2027.

ST on korostanut ja pitänyt aiemmissa kannanotoissaan tärkeänä, että rekisteritietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus on varmistettava. Rekisteritietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus on perusedellytys kaupparekisterin olemassaololle ja rekisteritietojen käytettävyydelle. Rekisterin toimivuus vaikuttaa sekä yritysten että yhteiskunnan kannalta olennaisiin prosesseihin ja rekisteritietojen puutteellisuudella ja virheellisyydellä on siten vaikutuksia useille eri toimijoille.

ST katsoo, että kaupparekisteritietojen ajantasaisuus ja luotettavuus ovat keskeisiä sekä tilintarkastajien että muiden sidosryhmien näkökulmasta. Kaupparekisteritiedoilla on suoria vaikutuksia yritysten ja yhteisöjen toiminnan läpinäkyvyyteen sekä velvoitteiden, kuten verovelvoitteiden, noudattamiseen.

ST pitää edelleen valitettavana säännöksen soveltamiseen hallituksen esityksessä ehdotettua lykkäystä. Lykkäystä perustellaan sillä, että rekisteriviranomainen ei saa teknistä toteutusta valmiiksi vuoden 2026 alkuun mennessä. ST ei pidä tätä riittävänä perusteena lykkäykselle, ottaen huomioon, että kaupparekisterilaki on kuitenkin ollut voimassa jo 1.6.2023 lähtien, joten aikaa tekniselle toteutukselle on olemassa kaksi ja puoli vuotta.

Lykkäämisehdotus koskee kaupparekisterilain 23 §:ää rekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistamisesta, jonka mukaan

”*Osakeyhtiön, osuuskunnan, eurooppayhtiön, eurooppaosuuskunnan ja Suomeen sivuliikkeen perustaneen ulkomaalaisen elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava kaupparekisteriin ilmoitusvelvollisen ilmoituksen perusteella merkittävät tiedot ja yritys- ja yhteisötunnusrekisteriin merkityt yrityksen yhteystiedot ajantasaisiksi kalenterivuosittain. Muulla kuin edellä mainitulla ilmoitusvelvollisella on oikeus ilmoittaa rekisteritiedot ajantasaisiksi.*

Ilmoitusvelvollinen voi ilmoittaa tiedot ajantasaisiksi myös vireillä olevan muutosilmoituksen mukaisesti muutettuna. Ajantasaisuutta koskevan rekisterimerkinnän edellytyksenä on tällöin, että muutosilmoitus rekisteröidään ilmoituksen mukaisesti.

Rekisteriviranomainen tekee rekisteritietojen ajantasaisuutta koskevasta ilmoituksesta samoin kuin 1 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä merkinnän kaupparekisteriin.”

Kaupparekisterin tietojen ajantasaisuuden ja luotettavuuden tähden olisi erityisen tärkeää, että ilmoitusvelvollisia koskevat tiedot ovat kaupparekisterissä ajan tasalla ja oikein. Esimerkiksi verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön laatimat viimeaikaiset selvitykset osoittavat, että suurella osalla osakeyhtiöistä on puutteita kaupparekisterin rekisteritiedoissa. Selvitysten mukaan puutteita on erityisen paljon tilintarkastukseen liittyvissä tiedoissa. Tilintarkastajien rooli on kriittinen ja tulee huomioida, sillä rekisteritietojen puutteet voivat heikentää heidän työnsä edellytyksiä ja vaikeuttaa heidän vastuidensa hoitamista. Erityisesti huomio tulisi kiinnittää siihen, että tilintarkastustietojen rekisteröinti on jo osoittautunut ongelmalliseksi ja tämä vaikuttaa myös verovelvoitteiden hoitamiseen, kuten harmaan talouden selvityksissä on todettu. Esimerkiksi HTSY 8/2024 selvityksen kohdejoukon 27 070 osakeyhtiöstä tilintarkastaja puuttui 32 prosentilla eli 8701 osakeyhtiöllä ja tilintarkastuskertomusta ei ollut rekisteröinyt 39 prosenttia eli 10 463 osakeyhtiötä. (Ks. tarkemmin harmaan talouden selvitysyksikön selvitykset: Tilintarkastusta koskevien velvoitteiden noudattaminen - Luokittelu veroilmoitus- ja kaupparekisteritietojen perusteella, Selvitys 6/2023 ja Yhtiön hallinnon ja taloushallinnon järjestäminen - Vaikutukset verovelvoitteiden hoitoon, Selvitys 8/2024.)

Myös tilintarkastusyhteisöllä tulisi olla mahdollisuus tehdä kuluitta omaa eroaan koskeva rekisteri-ilmoitus kaupparekisteriin

ST kommentoi lainsäädäntöhankkeen HE-luonnosvaiheessa sitä, että myös tilintarkastusyhteisöllä tulisi olla mahdollisuus kuluitta oikaista itseään koskevat virheelliset rekisteritiedot. Tässä tarkoitetaan siis tilannetta, jossa tilintarkastusyhteisö on rekisteröity jonkin yhteisön tilintarkastajaksi, vaikka tosiasiallisesti tilintarkastusyhteisö ei enää olisi yhteisön tilintarkastaja, mutta jostain syystä tilintarkastuksen kohteena oleva yhteisö ei päivitä omia rekisteritietojaan ajantasaisiksi. Hallituksen esityksessä sivulla 30 otetaan tähän kantaa ja todetaan, että ”Kaupparekisterilain 12 §:n 2 momentissa säädetty rekisteriin merkityn oikeudesta tehdä itseään koskeva ilmoitus soveltuu myös tilintarkastusyhteisöön”. Pitää paikkansa, että myös tilintarkastusyhteisöllä on mahdollisuus tehdä ilmoitus omasta erostaan kaupparekisteriin. Toisin kuin tilintarkastajan ollessa henkilö, tilintarkastusyhteisö ei voi tehdä ilmoitusta omasta erostaan kuluitta, vaan joutuu maksamaan siitä erillisen hinnaston mukaisesti rekisteröintimaksun.

Työ- ja elinkeinoministeriössä on parhaillaan laadinnassa päivitys Työ- ja elinkeinoministeriön asetukseen Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista (lausuntoaika päättyy 29.11.2024). Kyseisen asetuksen 3 §:n 10 kohdan mukaan henkilön omaa eroa koskeva ilmoitus on sellainen suorite, josta patentti- ja rekisterihallitus jättää maksun perimättä. Asetuksessa tarkoitettu maksuttomuus koskee tilintarkastajaa kuitenkin vain silloin kun on kyse luonnollisesta henkilöstä, joka on valittu tilintarkastajaksi.

ST ehdottaa, että lainsäädäntöä joko kaupparekisterilakia tai TEM:n asetus maksullisista suoritteista tulisi muuttaa sellaiseksi, että lainsäädäntö mahdollistaa myös tilintarkastusyhteisön tehdä kuluitta omaa eroaan koskevan ilmoituksen. Tämä muutos kannustaisi tilintarkastajia tekemään ilmoituksia, jotka osaltaan parantaisivat kaupparekisterin ajantasaisuutta ja luotettavuutta. Tilintarkastusyhteisö on kuitenkin valittuna tilintarkastajaksi 76 000 yhteisössä ja tilintarkastajan omaa eroa koskevia rekisteri-ilmoituksia tultaisiin tekemään todennäköisesti tuhansia.

Helsingissä 28. päivänä marraskuuta 2024

SUOMEN TILINTARKASTAJAT RY

Osmo Valovirta
Hallituksen puheenjohtaja

Sanna Alakare
Toiminnanjohtaja